(פארטזעצונג פון פיידזש 4.)

אם ענדע האט זיך געטראפען א פאבלי־שער וואס האט אבגערדרקט עטליכע קאפ־יעס.

דריי יאהר זיינען זיי געלעגען און יע־דער פערזוך דאס ליעד בעקאנט צו מאכען איז געפאלען ווי א שטיין אין ים.

די מלחמה איז ערקלערט געווארען. אן אייריש־שער סאלדאט האט געהענדיג געזונ־גען דאס ליעד, די איבעריגע סאלדאטען האבען איהם נאכגעזונגען און אויפ'ן דריטען טאג האט זיך די גאנצע וועלט אויפגעהויבען פון די בעטען זינגענדיג "איט'ס עי לאנג וועי טו טיפערערי!"

עס איז אינטערעסאנט צו בעמערקען, אז דאס ליעד איז ניט קיין מלחמה־ליעד, און איז טראטץ דעם אנגענומען געווארען אלס דאס ענגלישע קאמפפס־ליעד. דאס ליעד האט קיין מוזיקאלישען ווערטה, האט קיין פאעטישען ווערטה, און האט איבער־הויפט גאר קיין ווערטה, און דאך הערט מען עס ניט אויף צו זינגען. זעכצעהן מיל־יאן קאפיעס פון דעם ליעד זיינען ביז היינט פערקויפט געווארען.

צוואנציג פרעס־מאשינען זיינען בע־שעפטיגט דרוקענדיג און צעהנדליגע מיל־יאנען מענשען זינגען עס.

אזוי האט דער צופאל געוואלט.

מיט א יאהר פופצעהן צוריק האט א גע־וויסער פאסטאך, וואגנער, אנגעשריבען א בוך מיט דעם נאמען "סימפעל ליף". אין ערשטען יאהר האט מען דערפון פער־קויפט הונדערט קאפיעס, און דער שריי־בער פון דיעזע ציילען גערענקט נאך דיא צייט ווען די פאבלישערס פלעגען עס "צו־געבען" פאר אומזוסט צו יעדען קויפער פון אן אנדער בוך און צוזעצען מיט א שמייכעל: "עס איז אן אומזיסטער בוך". דער אמת איז, אז זיי זיינען צופריע דען געווען דערפון פטור צו ווערען. פאר־סירט גראדע אז טהעאדאר רוזוועלט, דאר־מאלס דער פרעזידענט פון די פעראייניג־טע שטאאטען, דערמאהנט איז זיינען א רעדע דעם נאמען פון דעם בוך.

אויפ'ן אנדערען טאג איז דער בוך בע־קאנט געווארען איבער גאנץ אמעריקא, קינד־און קייט האבען דערפון גערעדט, און זעלבען מאנאט האט מען פערקויפט זעכ־ציג טויזענד קאפיעס. צעהן פרעס מאשי־נען האבען געארבייט טאג און נאכט. דאס בוך איז איבערזעצט געווארען אין א האלב דוצענד שפראכען. א קליינינקייט "סימפעל ליף", און דער בוך איז א זעהר מיטעל־מעסיגער בוך.

אבער דער צופאל האט געוואלט אז טהעאדאר רוזוועלט האט געהייסען לעזען דיעזען בוך און דאס איז געווען גענוג.

זינט יענער צייט האט פאסטאר וואג־נער אנגעשריבען מעהרערע ביכער, אבער רוזוועלט האט טזיי מעהר ניט דערמאהנט.

רוזוועלטס אפפולאריטעט איז אויך א דאנק א צופאל — מעקינלים טויט.

די נאנצע געשיכטע איז אפשר ניט מעהר ווי א קייט פון צופעלע.

* * *

דער "דזשואיש קראניקעל" דערענדיג וועגען די אורזאכען וואס האבען געווירקט אויף ענגלאנד אריינצוגעהן אין דיעזער מלחמה, זאגט, אז די יעניגע וואס דענקען אדער זאגען, אז ענגלאנד קעמפפט געגען דייטשלאנד ווייל דייטשלאנד איז איהר קאנקורענט, קענען ניט און פערשטעהען ניט ענגלאנד.

ווי קען מען זיך פארשטעלען אז ענג־לאנד'ס אידעאל איז געווען קאמערציעלע סופרעמאטיע און אויבערהערשאפט, וועה־רענד עס איז א בעוואוסטער פאקט דאס די ענגלישע סוחרים ווילען זיך ניט לאזען קאסטען קיין געלד צו דרוקען זייערע קא־טאלאגען אין פרעמדע שפראכען?

עס איז אויך א פאקט דאס אין מאר־קעטס וואו דער ענגלענדער זעהט אויף יע־דען שריט און טריט אז ער ווערט פון זיינע קאנקורענטען ארויסגעשטופט ניט ער זיך ניט די מיה אנצוזעהען נייע ביזנעס מעט האדען, ער טהוט כמעט קיין זאך ניט צו בעקעמפפען זיינע קאנקורענטען, ווייל עס איז ביי איהם א פרינציפ צו זיין ענג־ליש.

וואלט דאס מעגליך געווען ביי דעם ענגלענדער אויב די אויבערהערשאפט אין מסחר וואלט געווען זיין אידעאל?

פערקעהרט, מען האט תמיד אויפגעוואך פען דעם ענגלענדער פאר וואס ער זוכט עס ניט, פאר וואס ער זעהט צו זיין דער אלער העכסטער אויפ'ן עולם המסחר. מען האט איהם אנגעוויזען ווי ער האט צו־פיעל ליעב פרייע צייט, צו פערברענגען און צו אמוזירען זיך. אבערווייז דער ענג־לישער גאלף, קריקעט און פוט באלל, אי־בערהויפט דער ענגלישער' "וויק ענד", דאס הייסט דער יום טוב פון פרייטאג אבענד ביז מאנטאג פריה וואס ווערט אין ענגלאנד פון אלע קלאסען אבגעהיט, דאס און עהנליכעס בעוויזט אז ביי דעם ענג־לענדער איז עס ניט געווען קיין אידעאל צו זיין דער גרעסטער אויף דעם וועלט מארק.

* * *

ישראל ציוני זאגט, אז שתדלנות איז ניט תמיד א שאנדע.

ווען איינער איז מעכטיג און שטארק גע־נוג צו פאדערען מיט שאטלץ וואס איהם קומט דארף ער און מוז דאס טאקי טהאן, ווען אבער איינער פיהלט זיך אבסאלוט אונמעכטיג צו פאדערען זיין רעכט, ווען ער פיהלט אז ער וועט זיך בלויז לעכערליך מאכען ווען ער וועט פאדערען, איז עס דאמאלס א שאנדע צו בעטען?

דארף איך זיך שעהמען צו בעטען דאס וואס מיר קומט?

און, ווייל ישראל ציוני האבען, אז מיר טהוען אן עולה ווען מיר לאכען אב פון אונזערע זיידעס אין פוילען פאר זייער מה יפית זינגען צום פריץ.

זיי האבען קיין אנדער ברידה ניט גע־האט.

דורך זייער שתדלנות האבען זיי טויי־זענדער אידען נעראטעוועט פון אונטער־גאנג.

אנדערש האבען זיי ניט געקאנט, און ווען מען פיהלט זיך ניט שטארק גענוג צו בעקמפפען דעם פאגראמשטשיק איז ווייט ניט קיין עולה ווען מען ראטעוועט די פרוי מיט די קינדערלאך פון זיינע הענד מיט תחנונים, מיט שתדלנות.

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט

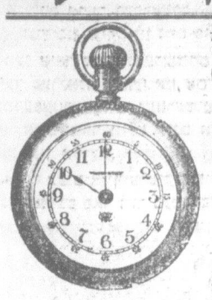

נייעס פיר אידען
איין אידישע סטאר
פאר אידען

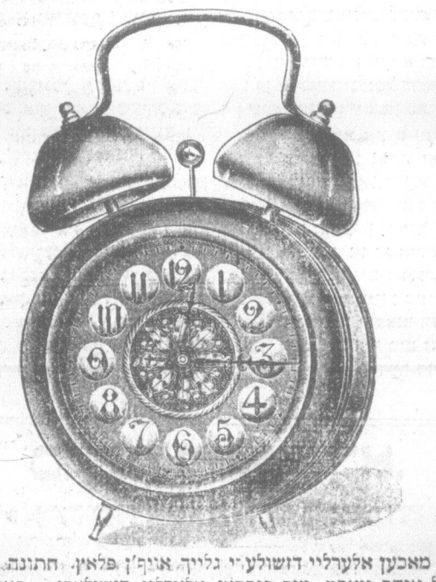

מיר מאכען אלערליי דזשולע־ יי גלייך אויף'ן פלאץ. חתונה־רינגען וויל איהר ווארט. מיר פיקסען אלערליי דזשולערי פאר דעם בילינגסטען פרייז

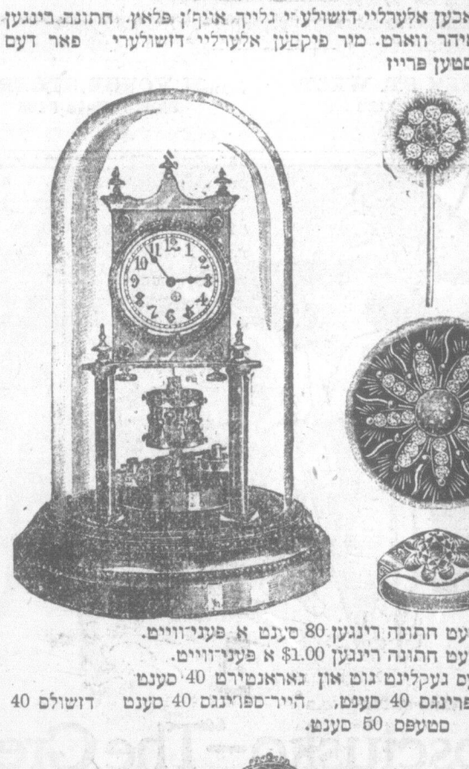

14 קערעט חתונה רינגען 80 סענט א פעני־ווייס.
18 קערעט חתונה רינגען $1.00 א פעני־ווייס.
וואטשעס געקלינט גוט און גאראנטירט 40 סענט
מיין ספרינגס 40 סענט, הייר־ספרינגס 40 סענט דזשולס 40 סענט, סטעפס 50 סענט.

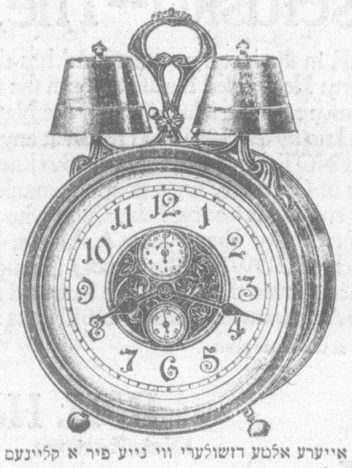

מיר מאכען אייערע אלטע דזשולערי ווי נייע פיר א קליינעם פרייז.
אלערליי ברילען ריכטיג געפאסט צו אייערע אויגען 98 סענט.
מיר גיבען אויף ראיעלע סחורה פאר דעם בילינגסטען פרייז.

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט טאראנטא

דאס ווינקען פון דער לוזיטאניא

פון הענרי א. ראקער

קיין איינציגע פאסירונג פון דער אייראפעאישער מלחמה האט ניט אזוי אויסגערעגט דאס אמעריקאנער פאלק ווי דאס זינקען פון דער "לוזיטאניא" וועל־כער איז פרייטאג נאכמיטאג צוזטערט געווארען פון א דייטשער סובמארין. לויט די לעצטע קייבעל דעפעשען פון לאנדאן זיינען בלויז 774 מענשען גערעטעט גע־ווארען. אויף דער שיף האבען זיך געפור־נען אונגעפעהר 1200 פאסאזשירען און א מאנשאפט פון אונגעפעהר 900 אפיציע־רען און מאטראזען.

מלחמה איז אין בעסטען פאל א שרעק־ליכע זאך. עס איז שוידערליך גענוג ווען מיליאנען מענשען מיט ביקסען און קאנא־נען, מיט שווערדען און שפיזען אין זייע־רע הענד, שיסען, שניידען, שטעכען און פערניכטען איינער דעם אנדערען; אבער טויזענדער מאהל שוידערליכער איז עס ווען אונשולדיגע, אונבעוואפענטע מענער, הילפלאזע פרויען און קינדער פאלען אלס קרבנות פון א מלחמה מיט וועלכער זיי האבען גאר ניט וואס צו טהאן, אין וועל־כער זיי זיינען ניט בעטהייליגט.

פון דעסטוועגען אבער דארף דאס אמע־ריקאנער פאלק זיין רוהיג און ניט טהאן קיין זאך וועלכע קען איינשלעפען אמעריקא אין דער מלחמה, דען פון א ריין געזעצליכען שטאנדפונקט האט דייטשלאנד געהאט א רעכט די שיף צו־זינקען. ענגלאנד און דייטשלאנד פיהרען יעצט מלחמה. ענגלאנד האט אנאנסירט דאס זי וועט ניט ערלויבען קיין שיף וואס פיהרט שפייז פאר די דייטשע בעפעל־קערונג צוצוקומען צו א דייטשען האפען. דיעזע אנאנסע און דאס פאנגען פון עס־ליכע אמעריקאנער שיפען וועלכע האבען געפיהרט שפייז קיין דייטשלאנד, האט געפיהרט דערצו דאס דייטשלאנד האט ערקלערט א סובמארין בלאקאדע ארום די בריטישע אינזלען. זי־האט אנאנסירט אז נאך דעם 18טען פעברואר וועט זי זיך־כען יעדע שיף, פראכט אדער פאסאזשיר, וועלכע וועט צופאהרען צו דער ענגלישער קויסטע.

זייט יענעם דאטום זיינען צעהנדליגע קויפט הונדערט קאפיעס, און דער שריי־בער פון דיעזע ציילען גערענקט נאך דיא צייט ווען די פאבלישערס פלעגען עס "צו־געבען" פאר אומזוסט צו יעדען קויפער פון אן אנדער בוך און צוזעצען מיט א שמייכעל: "עס איז אן אומזיסטער בוך". דער אמת איז, אז זיי זיינען צופריע דען געווען דערפון פטור צו ווערען. פאר־סירט גראדע אז טהעאדאר רוזוועלט, דאר־מאלס דער פרעזידענט פון די פעראייניג־טע שטאאטען, דערמאהנט איז זיינען א רעדע דעם נאמען פון דעם בוך.

אויפ'ן אנדערען טאג איז דער בוך בע־קאנט געווארען איבער גאנץ אמעריקא, קינד־און קייט האבען דערפון גערעדט, און זעלבען מאנאט האט מען פערקויפט זעכ־ציג טויזענד קאפיעס. צעהן פרעס מאשי־נען האבען געארבייט טאג און נאכט. דאס בוך איז איבערזעצט געווארען אין א האלב דוצענד שפראכען. א קליינינקייט "סימפעל ליף", און דער בוך איז א זעהר מיטעל־מעסיגער בוך.

אבער דער צופאל האט געוואלט אז טהעאדאר רוזוועלט האט געהייסען לעזען דיעזען בוך און דאס איז געווען גענוג.

זינט יענער צייט האט פאסטאר וואג־נער אנגעשריבען מעהרערע ביכער, אבער רוזוועלט האט טזיי מעהר ניט דערמאהנט.

רוזוועלטס אפפולאריטעט איז אויך א דאנק א צופאל — מעקינלים טויט.

די נאנצע געשיכטע איז אפשר ניט מעהר ווי א קייט פון צופעלע.

* * *

דער "דזשואיש קראניקעל" דערענדיג וועגען די אורזאכען וואס האבען געווירקט אויף ענגלאנד אריינצוגעהן אין דיעזער מלחמה, זאגט, אז די יעניגע וואס דענקען אדער זאגען, אז ענגלאנד קעמפפט געגען דייטשלאנד ווייל דייטשלאנד איז איהר קאנקורענט, קענען ניט און פערשטעהען ניט ענגלאנד.

ווי קען מען זיך פארשטעלען אז ענג־לאנד'ס אידעאל איז געווען קאמערציעלע סופרעמאטיע און אויבערהערשאפט, וועה־רענד עס איז א בעוואוסטער פאקט דאס די ענגלישע סוחרים ווילען זיך ניט לאזען קאסטען קיין געלד צו דרוקען זייערע קא־טאלאגען אין פרעמדע שפראכען?

עס איז אויך א פאקט דאס אין מאר־קעטס וואו דער ענגלענדער זעהט אויף יע־דען שריט און טריט אז ער ווערט פון זיינע קאנקורענטען ארויסגעשטופט ניט ער זיך ניט די מיה אנצוזעהען נייע ביזנעס מעט האדען, ער טהוט כמעט קיין זאך ניט צו בעקעמפפען זיינע קאנקורענטען, ווייל עס איז ביי איהם א פרינציפ צו זיין ענג־ליש.

וואלט דאס מעגליך געווען ביי דעם ענגלענדער אויב די אויבערהערשאפט אין מסחר וואלט געווען זיין אידעאל?

פערקעהרט, מען האט תמיד אויפגעוואך פען דעם ענגלענדער פאר וואס ער זוכט עס ניט, פאר וואס ער זעהט צו זיין דער אלער העכסטער אויפ'ן עולם המסחר. מען האט איהם אנגעוויזען ווי ער האט צו־פיעל ליעב פרייע צייט, צו פערברענגען און צו אמוזירען זיך. אבערווייז דער ענג־לישער גאלף, קריקעט און פוט באלל, אי־בערהויפט דער ענגלישער' "וויק ענד", דאס הייסט דער יום טוב פון פרייטאג אבענד ביז מאנטאג פריה וואס ווערט אין ענגלאנד פון אלע קלאסען אבגעהיט, דאס און עהנליכעס בעוויזט אז ביי דעם ענג־לענדער איז עס ניט געווען קיין אידעאל צו זיין דער גרעסטער אויף דעם וועלט מארק.

* * *

ישראל ציוני זאגט, אז שתדלנות איז ניט תמיד א שאנדע.

ווען איינער איז מעכטיג און שטארק גע־נוג צו פאדערען מיט שאטלץ וואס איהם קומט דארף ער און מוז דאס טאקי טהאן, ווען אבער איינער פיהלט זיך אבסאלוט אונמעכטיג צו פאדערען זיין רעכט, ווען ער פיהלט אז ער וועט זיך בלויז לעכערליך מאכען ווען ער וועט פאדערען, איז עס דאמאלס א שאנדע צו בעטען?

דארף איך זיך שעהמען צו בעטען דאס וואס מיר קומט?

און, ווייל ישראל ציוני האבען, אז מיר טהוען אן עולה ווען מיר לאכען אב פון אונזערע זיידעס אין פוילען פאר זייער מה יפית זינגען צום פריץ.

זיי האבען קיין אנדער ברידה ניט גע־האט.

דורך זייער שתדלנות האבען זיי טויי־זענדער אידען נעראטעוועט פון אונטער־גאנג.

אנדערש האבען זיי ניט געקאנט, און ווען מען פיהלט זיך ניט שטארק גענוג צו בעקמפפען דעם פאגראמשטשיק איז ווייט ניט קיין עולה ווען מען ראטעוועט די פרוי מיט די קינדערלאך פון זיינע הענד מיט תחנונים, מיט שתדלנות.

גראף וויטע און דר. הערצעל

דער דעפוטאט פון דער ערשטער רומע און בעקאנטער אידישער עסקן נ. קאצע־נעלסאן דערצעהלט אין "ראזסוועט" זייר־נע זכרונות וועגען גראף וויטע:

דער פערשטארבענער גראף וויטע איז געווען איינער פון יענע רעניערענסלייט, וועלכער האט קיינמאהל נישט פערבע־האלטען זיין בעציהונג צו דער אידען פראג־נע אין רוסלאנד. ביי פערשיעדענע געלע־גענהייטען האט ער דאס ארויסגעזאגט אין דער קאטעגאר שסטער פארם און מיט זיין געוועהנליכען סארקאזם.

געגוויער איז מיר אויסגעקומען צו הערען זיינע מיינונגען צוויי מאול.

דאס ערשטע מאהל אין יאהר 1903, ווען איך בין געווען ביי איהם צוזאמען מיט דר. הערצעל. ווי בעוואוסט, האט הערצעל דאמאלס געפיהרט אונטערהאנד־לונגען מיט פלעהוועי'ן, וועלכער האט איהם איינגעלאדען אין פעטראגראד. אין פער־לויף פון די אונטערהאנדלונגען האט פלעהוועי ארויסגעזאגט זיין וואונש, אז הערצעל זאל בעזוכען וויטע'ן, וועלכער איז דאן געווען פינאנץ מיניסטער. פלעהוועי האט אנגעשריבען וויטע'ן זעהר א לאנגען ברעיף, און מיר זיינען אויף מארגען אינ־געלאדען געווארען צו וויטע'ן אויף זיין דאטשע אויף די אינזלען. דער געשפרעך האט זיך פערצויגען דריי שעה.

דער געשפרעך האט זיך נישט בענדיג־נעצט בלויז מיט ציוניסטישע פראגען. וויטע איז געווען צופריעדען און איבערד־ראשט דערפון, וואס הערצעל האט גע־שטעלט פאר א שארפער בעדיינונג, ווען זאל אויף פערבעסערען די אידישע לאגע אויפ'ן ארט. כמעט אלע פערבעסערונגען, וואס פלעהוועי האט דאמאלס פערשפראר־כען, הערצעל'ען איינצופיהרען, הערבען גע־פונען נישט נאר א מיטגעפיהל ביי וויטע'ן נאר ער האט געהאפט, אז די רעגיערונג וועט נאך ווייטער נעהן אויף דעם דאזיגען וועג, אביר אין די דאזיגע איינצעל־האפטע פערבעסערונגען האט־ער מיט פערגעניגען געזעהן א נייע טענדענץ.

בנוגע צו די ציוניסטישע אינסטיטוציע עס, האט ער געזאגט, אז ער איז גרייט צו ערלויבען צו עפענען אבטהיילונגען פון קאלאניא־באנק אין פעטראגראד און אנ־דערע ערטער, און צוזאמען דערמיט ארויב צולאזען די אקציים פון דער באנק קיין רוסלאנד.

מיין צווייטע בענעגעניש מיט וויטע'ן איז געווען אין יאהר 1905, בשעת איך בין געווען א וועהלער פון ליבאווער בער־זען־קאמיטעט אין נאסודארסטוועני סא־וויעט פון האנדעלס און אינדוסטריע־פער־טרעטער. די וואהלען האבען קיין בעזונדע־רען אינטערס נישט אויסגערופען, ווייל די מאסקאווער גרופע האט שוין פריהער אויף די בעראטהונגען בעשטימט די ער־טער, צוזאמענגענומען ארום זיך א מעהר־הייט פון 50 וועהלעראפון 80. אידישע וועהלער זיינען אין נאנצען געווען דריי: די פראבע — איבערינענס יעהר א שווא־כע — ארורכצופיהרען א אידישען לאנד־דיראט האט זיך געענדיגט זעהר קלאנג־ריג: פאר איהם האבען זיך ארויסגעזאגט נאר אייניגי שטימען, און ער האט זיך פון די וואהלען ענטזאגט.

אויף מארגען בין איך איינגעלאדען גע־וואָרען צו וויטע'ן. ער איז געווען איבער־ראשט דערפון, וואס קיין איין אויד איז נישט אריין אין נאסודארסטוועני סא־וויעט. פון דווארינענע, פון דו גיסטליבע און פון די פראפעסאָרען האט קיין איד נישט געקאנט אויסגעקליבען ווערען, צו־ליעב'ן פשוט'ן טעם, ווייל אין די דאזיגע גרופעס זיינען קיין אידען נישטא, די אייג־ענע מעגליכקייט איז געווען — אויסצו־קלייבען א אידען פון א סוחר'ישען שטאנד און ער האט געהאלטען פאר א גרויסע טאקטלאזיגקייט, דאס דער סוחרים־שטאנד האט דאס נישט פערשטאנען, און האט נישט אויסגעקליבען קיין איין אי־דען. דאס איז דאך א אונמעגליכער פאלט: אין א געזעצגעבערישער אינסטיטוציע וויט נישט זיין קיין איין אייניציגער פאקט שטעהער פון 5—6 מיליאניגע בעפעל־קערונג.

איך האב איהם ערקלעהרט, אז עס איז נישט געווען קיין שום שאנסען אדורכצו־פיהרען אפילו איין אידען.

— יא, איצט בלייבט אונז נישט קיין אנדער עצה, ווי צו האבען אין נאסוד. סא־וויעט א אידען לויט בעשטימונג — האט וויטע בעמערקט. איך האב איהם אויפ־מערקזאם געמאכט, אז אין א אינסטיטו־ציע פון הונדערט אויסגליקליבענע מיט־גליעד וועט זיין די לאנג פון איין איינצ־גען נישט אויסגעקליבענעס, נאר בע־שטימטען פערטרעטער פון א 5—6 מיליי־אנען־בעפעלקערונג, אויף גענוג אונגאר־מאל. גראף וויטע האט דערצו פאלשטענ־דיג איינגעשטימט, און דאך האט ער גע־ענטפערט:

דאס איז נייטיג. ווי הייסט, ביים בע־טראכטען ספעציעלע אידישע געזעצען אדער זאגאר אלגעמיינע געזעצען, כאר וואס ריהרען אן דאס איריש לעבען, וועט מען דאך זיך נישט בעגעהן אהן ער־

(פארטזעצונג אויף פיידזש 6.)

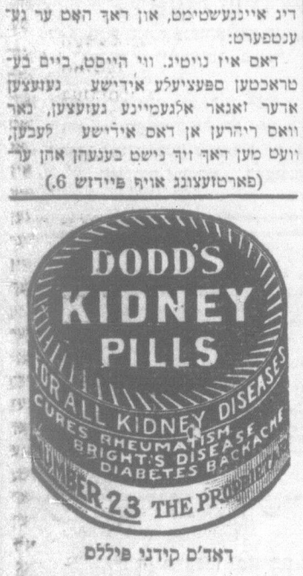

דאד'ס קידני פיללס

פאר אלע נירען קראנקהייטען פאר רוהר מאטיזם, ברידס דעזיז און שטעכעניש אין רוקען.

צו באקומען אין אלע דראג סטארס

איך גיב צו אז די אמעריקאנער לע־בענס וואלטען ניט געווען אומגעקומען, ווען מען וואלט די שיף פריהער געווען גע־וואָרענט, אבער דאס איז ניט דייטשלאנדס שולד, נור עס זיינען שולדיג די בעאמטע פון דער שיף קאמפאניע. מיר האבען זיי געוואָרענט איידער די שיף איז ארויס פון דעם ניו יאָרקער האפען און זיי האבען דאס בעדארפט נעהמען אין אכט. זיי האָ־בען בעדארפט וויסען, אז אלעס וואס דייטשלאנד האט אמאל געזאגט האט זי אויסגעפיהרט, דייטשלאנד האט קיינמאהל אומזיסט ניט געסטראשעט.

דר. דערענבורג אויף ערקלעהרט דאס די הויפט אמוניציאָן וואס די שיף האט אויף זיך געפיהרט איז געווען אויף, וועלכעס ווערט בענוצט אויף די שלאכט־פעלדער פאר הארמאטען און געפאנצערטע אויטאָמאָבילס און דאס וואס דייטשלאנד רופט קאָנטראבאנד.

אין די אָפיציעלע קרייזען פון וואַ־שינגטאָן האט די ערקלעהרונג פון דר. דערענבערג געמאכט א רושם. דאס ווערט אנגענומען אלס א אָפיציעלע דייטשע ער־קלעהרונג ווייל דער אויבענדערמאהנטער דאקטאר ווערט פערלעבענט אלס דער אָפיציעלער מענש דורך וועלכען דייטש־לאנד רעדט צו די אמעריקאנער ווען זי ווייל זיי מיט עטוואס בעאיינפלוסען.

די בעאמטע פון דער קונארד לין האבען אבער גלייך אָבגעלייקענט, דאס וואס דער דאקטאר האט געזאגט, אז אויף דער לוסי־טיאניא האט זיך געפונען אמוניציאָן, זיי האבען דאס בעשטעטיגט מיט זייער קאפי־טאָן, וועלכער איז ערעטעט געווארען און וועלכער האט אונטער א שבועה ער־קלעהרט, אז ער האט אויף'ן שיף קיין אמו־ניציאָן ניט געהאט.

בכלל איז צו זעהען אז דייטשלאנד זוכט צו ערעכטפערטיגען איהר טהאט. זיא זוכט צו פערגלעטען דעם גוואלד־ריס וועל־כער איז געמאכט געווארען צווישען איהר און די פעראייניגטע שטאאטען.

דייטשלאנד וויים אז מיט דעם וואס איהרע א סובמארין האט פערורזאכט דעם טוידט פון אזוי פיעל אמעריקאנער בירגער, האט זי פערלאָרען די גאנצע סימ־פאטהיע וואס זי האט געהאט פון די נייט־ראלע אמעריקאנער, מען קען ניט זאגען, אז דייטשלאנד האט געהאט פיעל סימפא־טייזער אין אמעריקא, אבער פיעל וועניג האט זי יא געהאט, און מיט איהר לעצטע טהאט האט זי דאס פערלוירען.

דייטשלאנד זעהט עס יעצט גאנץ גוט און זי זוכט עס ווייטער גוט צו מאכען.

מען קען עס אויף זעהען דערפון וואס דייטשלאנד רעדט ניט דורך איהר אפיציי־עלען אמבאסאדאר אין וואשינגטאָן. יענעם הייסט מען שווייגען, און ער טהוט עס טאקי. ריידען דאס טהוען אנדערע ווי דער אויבענדערמאהנטער דאקטאר.

עס איז צווייפעלהאפט אויב עס וועט זיך איינגעבען דייטשלאנד צו פערריכטען מיט רייד, דאס וואס איהר טאָרפעדאָ פון דער סאבמארין האט אויפגעריסען.

דעם דאקטאָרס ערקלעהרונג פאר דייטש לאנדס האנדלונג איז ניט ערענסט אנגע־נומען געווארען פון דער אמעריקאנער פרעסע. אנדערע קריטיקירען איהם ווארום ער האט אין נאנצען גערעדט, אנ־דערע ווידער לאלען זיך אויס פון זיינע סטיטמענטס. ערקלעהרענדיג אז אזוי צו ריידען פאסט פאר א אינגעל וועלכער איז א טאג ניט געגאנגען אין חדר, און קומט זיך דאן פערענטפערען פאר'ן רבי'ן.

דייטשלאנד מאכט זיך לעכערליך אין אלגעמיין אויב זי זוכט צו פערגלעטען איהר לעצטע טהאט און זיך אויסדרעהען "חזיר פיסעל כשר", ווי דער גלייך וואָרט זאָגט, ווארום נאָך אלע איהרע טענות בלייבט דאך פארט אויף איהר דער גרוי־סער פלעק דאס אונטער איהר קאמאנדא אונפון איהרע מענשען זיינען ערמארדעט געווארען העכער טויזענד אונבעוואפענטע מענשען, מענער, פרויען, און קינדער, און דאס אליין איז אזא טהאט וועלכע קען מיט קיין ווערטער ניט פערענטפערט ווערען, און דערביי קען אויף קיין ענטשולדיגונג ניט אנגענומען ווערען.

פון דער לעצטער דייטשער האנדלונג צו פערגלעטען איהר לעצטע טהאט איז צו זעהען, אז זי האט זיך ארומגעזעהען דאס זי האט דיעזען מאהל ווירקליך אביסעל אריבערגעכאפט די מאאס, און האט צו־פיעל געוואלט.

אויב איהר וועט זיך איינגעבען צו פער־גלעטען איז א פראגע וועלכע בליים אי־בער צו זעהען.

דייטשלאנד זוכט זיך צו רעכטפער־טיגען אין די אויגען פון אמעריקא

דייטשלאנדס פרעס אגענט אין די פעראייניגטע שטאאטען זוכט צו ווארפען די שולד פון דער געזונקענער לוסיטאניא אויף ענגלאנד, און אויף דיא בעאמטע פון דער קונארד ליין. — זיינע ווערטער מאכען אבער א גאנץ קנאפע ווידקונג.

דר. בערנארד דערענבורג, דער געווע־זענער דייטשער קאָלאָניאל מי־ניסטער, האט רעדענדיג וועגען דעם, וואס א דייטשע סובמארין האט געזונקען דיא לוסיטיאטעניא, זיך אויסגעדריקט וויא פאלגט.

מיט דעם וואס דייטשלאנד האט געזונ־קען די לוסיטיאניא איז בלויז אן אנפאנג צו פערניכטען אויף אנדערע ענגלישע שי־פען טראָצדעם וואס אויף די שיפען זוועלען זיין אמעריקאנער בירגער.

דער פלאג פון די פעראייניגטע שטאַ־אטען וועט אונטער קיינע אומשטענדען ניט זיין קיין פראָטעסטציאָן פאר ענגלישע שיפען וועלכע פיהרען קאָנטראבאנד פאר ענגלאנד, און אלס קאָנטראבאנד רעכענט דייטשלאנד אלעס וואס עס ווערט גע־פיהרט צו ענגלאנד. מאשינעריי, טהיילען פון מאשינערי און עהנליכע זאכען. מיט איין וואָרט. א שיף וועלכע פיהרט צו ענגלאנד וועלכע עס איז סחורה, וועט גע־זונקען ווערען.

ענגלאנד האט אונז אבגעשניטען פון דער אויסערער וועלט, און ווייל אונז אויס־הונגערען, און דערפאר וועט דייטשלאנד אויף טהאָן דאס וועלבע. זי וועט ניט דער־לאָזען אז סחורות פון די פעראייניגטע שטאאטען זאָלען אריינגעפיהרט ווערען אין ענגלאנד. מיר געלען אבשניידען ענג־לאנד פון דער אויסערער וועלט אזוי מיט ווי זי האט אונז אבגעשניטען.

מיר דייטשען, האט דער פאקטאָר פארטגעזעצט, האבען זיך אויסגערעכענט דאס ווען מען וואָלט געגעבען נאָטיס צו דער לוסיטיאניא וואָלט זי געקענט אנט־לויפען ווייל זי איז א שנעל שווימענדע שיף און אונזער סובמארין וואָלט זי פאר קיין פאל ניט געקענט דעריאָגען. דעריבער האבען מיר זיך בענוצט מיט א גאנץ אנ־דער וואָרענונג, דאס הייסט, מיר האבען פריהער געוואָרענט די מענשען זיי זאָלען מיט דער שיף ניט פאָהרען ווייל די דייט־שען וועלען זי זינקען, און די דייטשע פא־פיטאנען פון די סובמארינס האבען בעקו־מען בעפעהלע, צו טאָרפעדאָן גרויסע ענג־לישע שיפען אָהן וואָרנונג.

עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען פאר אונז דאס אויף דער לוסיטיאניא האט זיך געפונען 500 קאסטענס מיט מלחמה מא־טעריאלען, וואס מיך פערדריסט אביסעל איז דאס וואס הענכער הונדערט אמעריקא־נער בירגער זיינען אומגעקומען, אבער ניט מעהר, ווארום שטעלט אייך פאר ווען די מאטעריאל וועלכע די לוסיטיאניא האט געפיהרט וואָלט געווען אָנקומען צו דיא עלייס, זיי וואָלטען דאך מיט דעם זיך בע־נוצט אויף'ן שלאכטפעלד און דארטען וואָלטען פון דעם געפאלען פיעל מעהר סאָלדאטען איידער עס זיינען צוויילע מענשען דערטרונקען געוואָרען.

די אליים ערקלעהרענדיג די בלאקאדע אויף אונז האבען אויסדריקליך ערקלעהרט דאס זיי פערבאָטען אריינצופיהרען עס־וואס זאָגאר פאר דער צוויילער בעפעלקע־רונג. די ברענען פון שוועדען און דענג־מארק זיינען ערקלעהרט געוואָרען אלס פלעצער אין דעם מלחמה ראיאָן, אום מען זאָל פון דארט גאר ניט ארויספיהרען פאר אונז, און דעריבער איז ניט מעהר ווי פער־שטענדליך, דאס וואס די דייטשע אדמי־ראליטעט האט זיך גענומען ניט צו דער־לאָזען אז וואס עס איז פון דער אויסערער וועלט זאָל אריינקומען צו די עליים.

ענגלאנד האט ערקלעהרט צ ואלע נייט־ראלע לענדער גאנץ אָפען דאס קיין זאך קען ניט געשיקט ווערען נאך דייטשלאנד. זי האט עס דורכאוים דורכגעפיהרט, זאָל דייטשלאנד ניט געווען דורכפיהרען איהר סטראשונאָק? דאס הייסט די בלאָ־קאדע אויף די ענגלישע ברעגען?

מיר דייטשען טהוען און וועלען טהאָן אלעס וואס איז מעגליך צו פערמיידען אויף ווייטער אזעלכע קאטאסטראָפען. אבער מיר קענען פאר קיין פאל ניט ערלוי־בען דאס אמעריקאנער בירגער זאָלען גיל־טען אלס בעשיצער פון די עליים. דאס הייסט אז דורך זיי זאָלען די עליים בעקו־מען אלעס וואס זיי דארפען און מיר זאָלען שווייגען.

ענגלישע שיפען געזונקען געווארען פון דייטשע סובמארינס אין ווען דאס וואלט ניט געווען גענוג וואָרונג צו דער וועלט דאס עס איז א געפאהר צו פאהרען אויפ'ן ים אויף ענגלישע שיפען, האט די דייטשע רעגירונג בעפאר דער לעצטער אפרייזע פון דער "לוזיטאניא" אפיציעל אדווער־טייזט אין אמעריקאנער צייטונגען און גע־וואָרענט רייזענדע ניט צו פאהרען ווייל עס איז לעבענסגעפעהרליך.

פון א ריין געזעצליכען שטאנדפונקט האט דייטשלאנד אלזא געהאט א רעכט די שיף צו זינקען.

צו האט דייטשלאנד פון א מאראלישען שטאנדפונקט געהאט א רעכט צו זינקען א שיף אויף וועלכער עס האבען זיך גע־פונען מעהר ווי צוויי טויזענד מענשען וועלכע האבען קיין חלק אין דער מלחמה, איז אן אנדערע פראגע, און די סימפא־טייזער פון ענגלאנד, פראנקרייך און רוס־לאנד וועלען פרובירען אזוי אויסמישען די צוויי פראגען, די געזעצליכע און דיא מאראלישע, אז עס זאָל זיך אין לאנד ענט־וויקלען א סענטימענט וואס זאָל אריינצי־הען אמעריקא אין דער מלחמה זייטענס די עליים. וואס אבער עס זאָל ניט זיין אונזער אינדיווידועלע מיינונג וועגען דייטשלאנד'ס אלט, איז עס אבער דיא פפליכט פון יעדען אמעריקאנער בירגער צו דענקען וועגען זיין לאנד פריהער פאר אלעמען. דייטשלאנד איז ניט די איינצי־גע וועלכע בענעהט טהאטען וועלכע שטי־מען ניט מיט'ן אקצעפטירטען מאדערנעם סטענדארד מאראל. שענדען אונשולדיגע פרויען, הענגען אונשולדיגע אלטע מענער, רויבען, מארדען און פלינדערען א אונשול־דיגע רוהיגע בעפעלקערונג, איז אויך ניט מא ראליש און דאס טהוט רוסלאנד. עס איז אויך א פראגע פון א מאראלישען שטאנדפונקט צו האט אמעריקא רעכט צו פערקויפען צו די עליים מיליאנען און מי־ליאנען דאלארס ווערטה קריעגס מאטעריי־אלען. פון דעסטוועגען טהוט זי עס ווייל פון א געוועצליכען שטאנדפונקט האט זי עס רעכט צו טהאָן.

גראף וויטע און דר. הערצעל

הערצעל דאמאלס געפיהרט אונטערהאנד־לונגען מיט פלעהוועי'ן, וועלכער האט איהם איינגעלאדען אין פעטראגראד. אין פער־לויף פון די אונטערהאנדלונגען האט פלעהוועי ארויסגעזאגט זיין וואונש, אז הערצעל זאל בעזוכען וויטע'ן, וועלכער איז דאן געווען פינאנץ מיניסטיר. פלעהוועי האט אנגעשריבען וויטע'ן זעהר א לאנגען ברעיף, און מיר זיינען אויף מארגען אינ־געלאדען געווארען צו וויטע'ן אויף זיין דאטשע אויף די אינזלען. דער געשפרעך האט זיך פערצויגען דריי שעה.

דער געשפרעך האט זיך נישט בענדיג־נעצט בלויז מיט ציוניסטישע פראגען. וויטע איז געווען צופריע